

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens ad viginti sex Quæstiones priores, centum & septem
Disputationes in Capita diuisas

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1621

Explicatio triplex præcedentis opinionis refellitur. c. 5.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80983](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80983)

ut causam huius inæqualitatis diuersitatem dispositionis, qua ad gratiam præparamur, subdit hæc verba: Sed ex hac parte non potest accipi prima ratio huius diuersitatis, quia preparatio ad gratiam non est hominis, nisi in quantum liberum arbitrium eius præparatur a Deo. Unde prima causa huius diuersitatis accipienda est, ex parte ipsius Dei, qui diuersimode sua gratia dona dispensat. Cum igitur S. Doctor non solum velit concedere inæqualitatem in ipsa actuali dispositione, in quam est gratia cooperans, sed in largitione etiam donorum, quibus arbitrium præuenitur, plane indicat, in gratia præuenienti inæquales eos fuisse, qui inæqualem gratiam habitalem consequuntur.

CAPVT V.

Explicatio triplex præcedentis opinionis refellitur.

ANequam non obscura ratione prædictam sententiam confirmem, operæ precium duxi, verum illius sensum exponere. Aliqui enim mentem Aug. ex quo illa desumpta est, non assequuti, ita eam sunt interpretati, ut permixtis, & doctis viris nimium seueris, & à veritate aliena visa fuerit. Quatuor igitur modis eam explicare possumus: sed postremus sensus illius amplectendus est, & ratione demonstrandus. Quare alios tres in hoc capite refellere, necesse erit.

27.
Prima explicatio.

Primo igitur quidam prædictam sententiam ita intelligunt, ut affirmant primum, cum illo solo auxilio, quod appellatur sufficiens, nullum respondere posse, nihil ei efficax concedatur; deinde addunt, concessio illo efficaci, ita voluntatem ad consentiendum moueri, ut ei dissentire non possit. Quæ sane interpretatio, si de auxilio gratiæ præuenientis, & excitantis intelligatur, & de impossibilitate antecedenti, quæ est ex parte causæ, ut recentiores intelligunt, mihi semper admodum difficilis visa est. Ex priori namque parte eius sequi videtur primum, frustra illud appellari auxilium sufficiens, si cum eo voluntas ex se non potest velle, & operari: præterea eo solum concessio non esse positum in voluntatis libertate consentire, aut dissentire: siquidem sine alio efficaci, & congruo voluntas moueri non potest impossibilitate ex parte causæ.

28.
Eiusdem.

Refellitur.

At respondent aliqui, si homo vteretur bene auxilio illo gratiæ sufficienti, Deus concederet illi peculiare illud, quod efficax appellatur. Verum hoc responsum facile refelli potest. Nam si homo vteretur bene auxilio illi sufficienti, iam illi consentiret, & vocationi responderet, aut effectui proficundo, quod vocatio proponit proficundum; aut fugiendo, quod admonet esse fugiendum: & utroque modo nihil superesset faciendum pro illo opere, quod proponeret vocatio, & auxilium sufficiens, nec pro illo iam amplius efficax auxilium necessarium esset. Nam si ei, qui primo auxilio bene vtitur, conceditur aliud secundum, illud sane ad illud opus, non ad idem conceditur. Cum autem inquirimus, utrum ei, qui responderet, detur peculiaris gratia, quæ non tribuitur alteri, qui non responderet, an non de auxilio gratiæ per singula opera, ad quæ necessaria est gratia, intelligimus: in singulis igitur illud est peculiare, & efficax, cui voluntas consentit, diciturque congrua

vocatio: illud vero sufficiens tantum, cui respondere potest, sed non responderet.

Nec minus facile refutari potest, quod in posteriori parte interpretatio huius sententiæ docet. Si enim de auxilio excitanti, & præuenienti, quod non est in nostra potestate, sermo sit, primum prædicta sententiæ potest confutari ex Concilio S. nonensi, celebrato anno 1528. cap. 15. ubi ita scribitur: Nec tamen tanta gratiæ necessitas libero præiudicat arbitrio, cum illa semper sit in promptu, nec momentum quidem prætereant, in quo Deus non slet ad osium & pulset, cui si quis aperuerit ianuam, intrabit ad illum. & c. c. c. c. cum illo: nec denique tale sit huiusmodi trahentis Dei adiutorium, cui resisti non possit. Vbi plane concilium loquitur de auxilio præuenienti efficaci, cui consentimus: tum quia loquitur de trahenti, tractio autem est efficaciis auxilij. Tum etiam quia loquitur de homine, qui aperit Deo cor per consentium. Explicans autem naturam huius tractationis, inquit statim. Trahit quidem Deus, sed in eius odorem currimus, non vi, non viro raptamur. Atqui applicatio illa, quam prædicta sententiæ adstruere molitur, nihil aliud videtur esse, quam vnus quidam, qui ita nostram apprehendit voluntatem, ut apprehensa non eurrere, aut se sistere non valeat.

Deinde eadem sententiæ ex Conc. Trid. sess. 6. capit. 5. refelli potest: nam de modo, quo voluntas nostra inspirationi diuinæ assentitur, & cooperatur, sic dicit: Neque homo ipse nihilominus agat inspirationem illam recipiens, quippe qui illam abiciere possit. Loquitur autem Conc. de illa speciali inspiratione, qua excitantur illi, qui respondent, hanc vero, inquit, ita ab eis recipi, cum ei consentiant, ut illam abicere, eique resistere possint, non consentiendo. Quod si de auxilio gratiæ comitantis, & cooperantis id intelligatur, extra rem, & controuersiam propositam omnino est, neque enim quisquam dubitat, quisquam, cum, qui respondet, quandam gratiam, vel effectum illius habere, quem alius, qui non respondet, non habet, cooperationem videlicet diuinæ gratiæ. Difficultati vero proposita est de gratia præuenienti, an sit peculiaris, & maior in eo, qui respondet, ut consentiat, quam in alio, qui repugnat: asserere ergo huius gratiæ, & inspirationi præuenienti hominem ita consentire, ut eidem resistere nequeat, videtur contra definitionem Concilij Trid. cap. cit. quam expresse Prosper lib. 2. de vocatione gentium, capit. 28. alias 9. cum inquit, qui (scilicet Deus) ad obediendum sibi, ipsum velle se donat, ut etiam a perseneraturum illam mutabilitatem, qua potest nolle, non auferat. Oppositum autem huic doctrinæ Prosperi dixit Caluinus l. 2. instit. c. 3. ubi ita scribit: Mouet Deus liberum arbitrium, non ut multis seculis creditum est, ut postea nostra sit electionis motioni Dei aut obtemperare, aut resistere.

Deinde sequi videtur ex hac opinione, nostram libertatem gratia præueniente lædi, & impediri, siquidem ea posita, non est in nostra electione consentire, & repugnare. Neque enim facis est, si dicatur necessitas illam esse ex suppositione: nam quæritur suppositio talis est, ut nostram libertatem præcedat, & ea posita, non manet libertas: quæ quidem dicitur necessitas antecedens, ut quæ quidem dicitur necessitas consequens, ut quæ fertur omnino electio, & libertas nostra impeditur, tamen si necessitas, quæ sequitur ex suppositione euentus futuri, ex nostra libertate, cum sit posterior, eam nullo modo lædere possit: quam differentiam late prosequuti sumus disputat. 68. c.

cap. 4. Ex quo etiam inferitur, eos quoque refelli, qui affirmant, posito aliquo ultimo iudicio ex parte intellectus, non posse voluntatem non consentire: hi namque dum eodem modo concedunt necessitatem antecedentem, auferre videntur libertatem.

At respondent intellectum applicari ad illud iudicium ab ipsa voluntate, & ideo consensum natum ex tali iudicio ratione præcedentis applicationis liberum esse. Verum hæc responsio facile confutari potest. Primum quia nullum obiectum in hac vita proponi potest, quod ipsam necessario moueat, ut disput. præced. ca. 4. notatum est. Præterea quamvis voluntas libere applicet intellectum ad iudicandum de hac re, tamen non applicat ipsum libere, ut iudicet pro hac vel illa parte: id enim relinquit intellectui; ergo nondum voluntas decreuit hanc, vel illam partem sequi. Quocirca, si postea posito iudicio peculiari de una parte, iam non posset voluntas resistere: sequeretur, ad eam partem nunquam ex se ipsa fuisset determinatam, sed à iudicio rationis contra suam libertatem moueri; quod est absurdum. Est quidem in doctrina S. Thom. actus quidam intellectus, qui dicitur imperium, vt 1. 2. qu. 17. art. 1. dicemus, quo posito non potest non se qui opus, nisi externum adsit impedimentum: at vero hic actus posterior est electione libera voluntatis, & ex impetu illius oritur, ut dicitur ad 6. pus, sicut ibidem dicemus, ac proinde ex illo libertas nostra nullo modo impeditur; iudicium autem præcedens electionem, nullam esse potest, quo posito consensus voluntatis, & electio necessario sequatur.

Quocirca ego non video, quomodo vera sit eorum sententia, qui dicunt, aliquos in hac vita à Deo ita vocari, ut sponte tantum, non libere respondeant; ut enim infra disput. 99. cap. 8. ostendimus, non potest voluntas in hac vita necessitatem aliquam in consensu præstando pati, quando non videt Deum, neque vocationem ex parte intellectus, neque præfinitionem diuinam. Quam vero necessitatem contrahat humana voluntas ex visione, & vniõne hypostatice, ibid. dicemus.

Secundo modo explicari potest præcedens opinio, ut semper peculiaris gratia præueniat eam, qui respondet, non solum peculiaris vocatio ex parte intellectus, & primus motus ineliberatus ex parte voluntatis, verum etiam quædam applicatio efficax, quæ prior sit nostro consensu, & cooperatione, & qua posita nequeat voluntas vocationi dissentire. Verum hanc applicationem impossibilem esse, ostendere curauimus disp. 88. ca. 5. & disput. seq. cap. 3. fusius probabitur. Omnia præterea argumenta, quæ contra præcedentem modum adduximus, contra hunc etiam pugnare videntur. Ex eo namque videtur sequi primum, non posse liberum arbitrium resistere gratiæ excitanti, cui respondemus, sicut dixit Caluinus, contra manifestam definitionem Concilij Trid. Deinde, hac præcedenti necessitate libertatem nostram auferri, ut superius probatum est.

Sed cum testimonio allato Concil. Trid. vrgentur aduersarij, varie respondent. Primum, liberum arbitrium excitatum, & applicatum libere consentire; quia cum pleno iudicio rationis iudicantis illud bonum non esse necessarium, mouetur, aliter quam à Deo clare viso in beatitudi-

Vasquez in 1. part. Tomus 1.

ne. Ego tamen quero ab eis, an ita moueatur voluntas ex pleno iudicio, ut possit non moueri & resistere, ergo poterit abicere inspirationem, & applicationem, quod aduersarij non concedunt, quia actualis applicatio sine consensu esse nequit, si non potest non consentire, quomodo ergo libere consentit? poterit quidem sponte, sed non libere, quod cum indifferentia esse debet.

Deinde respondent, arbitrium posse resistere, non efficaci gratiæ præuenienti, sed gratiæ inefficaci, & Concilium locutum fuisse de auxilio gratiæ in vniuersum, ita ut posse consentire, intelligatur respectu vnius, posse autem resistere respectu alterius. Hæc tamen solutio eludere videtur verba Conc. loquitur enim Concilium de ea gratia præuenienti, quam homo recipit per consensum, & inquit, hominem ita illam recipere, ut eandem abicere valeat nempe resistendo. Postremo respondent, posse hominem resistere in sensu (ut ipsi vocant) diuiso, hoc est, si non præueniatur ea gratia efficaci, at vero in sensu cõposito, hoc est, ut præueniatur ea gratia efficaci, non posse resistere. Cæterum ex hac solutione, primum sequi videtur, tolli nostram libertatem, ut statim dicemus. Deinde videtur aduersarij sensui Concilij: cum enim Conc. inquit, voluntatem nostram abicere posse inspirationem, de ea intelligit, cui de facto voluntas consentit: ac proinde in sensu cõposito loquitur.

Porro addendum est, frustra hos Theologos torqueri, in assignanda illa actuali motione, & applicatione voluntatis ad consentiendum præter vocationem ex parte intellectus, & primum motum ineliberatum ut Massiliensibus se opponant, qui cõtra Aug. putabant omnes esse æqualiter vocatos, & qui respondent, & qui resistunt. Massiliensium namque doctrinam refellit Aug. loc. citatis, solum assignans specialem gratiam prædestinatam ex parte vocationis, & primi motus voluntatis non deliberati, ratione cuius dicitur Deus facere in nobis, ut faciamus, dum congrua illa vocatione, & motu voluntatis ita nos excitat, ut sciamus nos libere consenturos. Neque vquam August. cum Massiliensibus de illa applicatione, quam Theologi cõmunicantur, dissensio fuit. Nam ut commendaret Dei prædestinationem, & peculiare donum gratiæ præuenientis, quod prædestinatis Deus confert, sufficiebat August. inæqualem gratiam vocationis, & excitationis prædestinatis, & iis, qui respondent, assignare, ut secus explicabimus. Tum etiam necessarium non est, hanc applicationem priorem concedere ex parte Dei mouentis, ut diuinæ gratiæ priores partes tribuamus, & defendamus contra Massilienses, initium nostræ salutis ex nobis non esse: nam cõtrouersia cum illis longe diuersa fuit. Afferbant enim nos per bona quædam opera incipere ex nobis, prius quam gratia in nobis inciperet, ut disp. 91. satis ostendimus. De applicatione autem illa, vtrum esset prior, aut non: ne verbum quidem apud Concilia, & antiquos Patres inuenies. Nam testimonia quæ significant Dei gratiam in nobis incipere, de præuenienti plane intelliguntur, ut disput. 88. monstrauimus. Frustra igitur in eas angustias incidunt, dum eam applicationem ad consensum excoGITANT aduersarij.

Tertio posset aliquis peculiarem gratiam præuenientem

Non est alius
chius viti-
tatis contra
doctrinam
Massiliens.

32.

*Tertia explicatio
casus.*

venientem in eo, qui respondet, hoc modo explicare, & præcedentem sententiam defendere, ut ex parte vocationis in intellectu, & primo motu indeliberati voluntatis, sit æqualis: deinde nulla præcedat applicatio in eo, qui respondet, ut præcedens opinio dicebat, sed sola inæqualis, sit ex parte voluntatis, & decreti Dei antecedentis nostrum consensum, quo decrevit nobiscum cooperari. Verum hic etiam modus mihi non probatur: primo quidem, quia quæstio cum Massiliensibus fuit de inæqualitate gratiæ præuenientis: voluntas autem Dei non dicitur gratia, sed gratia est effectus illius: & de effectu voluntatis Dei fuit semper Aug. cum Pelagio, & Massiliensibus controversia. Nam, ut ipse ait 1. de prædest. Sanct. ca. 10. inter gratiam, & prædestinationem hoc solum interest, quod prædestinatio est gratiæ præparatio, ut pe in æterna præscientia Dei, gratia vero est ipsa donatio. De hac ergo donatione August. Massiliensibus probare contendit, non esse æqualem in eo, qui respondet, & in eo, qui non respondet. Secundo, non minus libertas nostra lædi videtur ex voluntatis diuinæ decreto, præcedente nostrum consensum, quam ex gratia præueniente, seu applicatione illa priori, quæ posita non potest homo dissentire: utrobique enim est necessitas antecedens, quæ libertati aduersatur, ut disp. seq. cap. 3. dicemus. Tercio frustra ponitur decretum hoc præcedens nostram determinationem nisi in re ipsa, & donatione aliquid præcedat, ut ibidem explicabitur.

Secundus.

Tertius.

CAPVT VI.

Probabilior eiusdem sententia expositio, & confirmatio.

*35.
Prima pars
sententiæ.*

Relictis igitur tribus illis explicationibus posterioris sententiæ, quam veriolem esse dixi, sinceræ eius expositionem paucis subiiciam. Primo existimo, vocationem intellectus, & primum voluntatis motum indeliberatum, in quibus gratia operans, excitans & præueniens consistit, habere aliquid in eo, qui respondet, ratione cuius, licet in se remissior sit, dicatur peculiaris, & maior gratia, maius donum, & beneficium maius misericordia, maius auxilium, quinimo maior vocatio appellari possit: ac proinde qui respondent, maiori semper gratia excitari, quam eum, qui resistit. Secundo posita tali vocatione ita semper voluntatem consentire, ut possit ei libere repugnare. Tercio gratiam illam peculiarem, quodammodo necessariam esse, ut respondeamus: quæ omnia sigillatim nobis probanda sunt.

Sec. pars.

Tertia pars.

*Driedo.
Ricard.*

Primum patrem tradunt Driedo opus. de captiuit. & redempt. gen. hum. tract. 4. c. 5. ad vlt. confir. 2. argum. & Ricard. art. 7. post §. 10. propositio: illud autem peculiare, quod præcedit ex parte vocationis in eo, qui consentit, appellant quid intentionale, videlicet remotionem impedimentorum, quæ intus, & extra obstant, & consensum voluntatis impediunt. Pro cuius maiori explicatione obseruanda est doctrina tradita à nobis disp. 88. cap. 11. vocationem nimirum quandam esse congruam, quandam non congruam. Congrua dicitur ab August. lib. 1. ad Simplic. q. 2. cui ita congruit arbitrium, & contemperatur, ut ei respondeat: non congrua è contrario appellatur illa, cui non consentit arbitrium. Hæc autem arbitrii congruentia cum voca-

August.

tionem, cognoscitur à Deo pro infinita sua sapientia, & sub conditione. Quare non solum cognoscit Deus scientia visionis, quid homo facturus est, postquam ipsum decreuit vocare; verum etiam quid esset facturus, si vocaretur, antequam nostro modo intelligendi, decerneret ipsum vocatione illa præuenire. Cum igitur præuentione sua decreuit Deus diuidere vocationes per singulas occasionem, ex præscientia illa diuidere decreuit, non in incertum expectans consensum nostrum absolute futurum, sed sub conditione omnia optime prospiciens. Scientiam vero euentuum sub conditione futurorum Deo conuenire, satis monstrauimus supra disp. 67. De hac congrua vocatione sapius loquuti sumus ex mente Aug. præsertim disp. illa 88 & 91. & quoniam hæc arbitrii congruentia cum vocatione cognoscitur, à Deo ex circumstantiis illius in quibus connumeratur remotio impedimentorum, quæ intus, & extrinsecus impediunt, recte dixerunt citati doctores illud, quod est peculiare in vocatione eorum, qui respondent, esse quid intentionale; eo quod non delimitur tantum ex varietate ipsa intrinseca operationis, sed ex illa cum omnibus circumstantiis, quibus coniungitur.

Hoc iacto fundamento prima pars nostre sententiæ probatur hac ratione. Tamen si operatio intellectus nostri, quatenus est operatio quædam seu intellectio in se, solum dicatur maior, aut minor ex intentione, aut remissione, ex maiori, aut minori claritate, & representatione, in qua extensio etiam quædam spiritalis ad plura considerari potest: tamen quatenus dicitur gratia, misericordia, donum, & beneficium, cum alio respectu debet considerari, ex quo etiam magnitudo illius pensanda est. Cum enim hæc omnia dicuntur relate ad subiectum, cui donantur, maior gratia & misericordia, maius beneficium, & donum dicendum erit, quod magis vtile est ei, cui conferitur. Eadè enim res, quia propter diuersas circumstantias magis comoda est, aut minus utilis, maior, aut minor gratia, & misericordia, maius, aut minus donum, & beneficium vocari debet. Imò vero ob eandem rationem res maioris valoris ob diuersam circumstantiam maior gratia, & misericordia, maius donum & beneficium est, quam res maioris pretij: dare enim panem famelico, quando indiget, & eo famem depellere potest, maior gratia, & misericordia, maius donum & beneficium est, quam ei tunc auri copiam offerre: qui vocatio congrua magis comoda, & utilis est, quam non congrua, siquidem hæc bonum consensum in nobis non operatur, illa vero effectum habet: ergo licet sit in se remissior operatio, quatenus intellectio est: maior tamen gratia, & misericordia, maius beneficium, & donum appellari debet. Cum igitur ille, qui respondet, semper habeat congruam vocationem eo tempore, & modo oblatam, quo Deus nouit effectum in eo habiturum, efficitur, eum qui respondet, maiori gratia & misericordia, beneficio, & dono fuisse præuentum, quam alium, qui non consentit, vel etiam quam ipsummet, quando non respondet.

Quocirca verum est id, quod dicebamus disput. 91. cap. 14. nempe sanctam cogitationem, quæ congrua sit remotione exteriorum impedimentorum, ex quibus suborta contraria cogitatione ab effectu impeditur, ad internam gratiam pertinere.